

Całym sercem
z Ukrainą

Klasy 4–8 szkoły podstawowej

Lekcja wychowawcza

Jak sprawić, żeby Inni nie byli obcy

Opracowali: Marta Serafin-Głośna i Sławomir Prusakowski.

Słowem wstępu

Obecna sytuacja (agresja Rosji wobec Ukrainy) postawiła nas, nauczycieli, znów przed wyzwaniem, któremu musimy podołać. Czekają nas trudny czas, w którym będziemy musieli poukładać na nowo zespoły klasowe i przyjąć do nich uczniów uciekających przed wojną i cierpieniem, a często niemówiących po polsku w momencie dołączenia do naszych klas. W związku z tym na początek chciałam zaproponować kilka generalnych zasad, które uporządkują sytuację i będą wprowadzeniem do poniższej lekcji.

- ◆ Jeśli to możliwe, przygotuj wcześniej klasę na pojawienie się nowych uczniów, którzy mogą nie mówić po polsku.
- ◆ Jeśli nowi uczniowie już się pojawili, to warto przygotować klasę do tego, że prawdopodobnie będzie ich więcej.
- ◆ Jeśli masz taką możliwość, naucz się podstawowych zwrotów po ukraińsku. Jeśli znasz rosyjski, to będzie ci łatwiej, ale pamiętaj że niektórym uczniom ten język może brzmieć złowrogo. Zapytaj, czy możesz do nich się w nim zwracać.
- ◆ Pamiętaj, że u nowych uczniów mogą pojawiać się silne reakcje emocjonalne wynikające z ich przeżyć. Jeśli to tylko możliwe, poproś o wsparcie psychologa, pedagoga i innych nauczycieli ze szkoły. To wyzwanie wymaga pracy zespołowej.
- ◆ Poinformuj rodziców uczniów o nowych osobach i poinformuj, że ich wsparcie w rozmowach z dziećmi w domu pomoże szybciej zreintegrować klasę.
- ◆ Zaufaj swoim uczuciom i swojej wiedzy. Rozmawiaj z koleżankami i kolegami ze szkoły. Dbaj o siebie. Czekają nas wyzwania, które jest maratonem, a nie sprintem. Jeśli będziemy współpracować, to damy sobie radę. Trzymam kciuki za nas wszystkich.

Cele lekcji

- ◆ zwiększenie poziomu bezpieczeństwa uczniów (uchodźców) dołączających do klasy
- ◆ uwrażliwienie klasy na nowych kolegów.

Czas

- ◆ 1 godzina lekcyjna.

Wstęp (1–2 min)

Poinformuj uczniów o tym, że tematem dzisiejszej lekcji będzie integracja. Powiedz, że kiedy do klasy dołączają nowe osoby, to jest im trudniej, bo wszyscy inni się już znają. To naturalne. I właśnie dzisiejsze spotkanie jest okazją do tego, żeby to trochę zmienić, „przesunąć się” i zaprosić nowe osoby do klasy.

Ćwiczenie 1. Herb

Rozdaj kartki z narysowanym na nich zarysem herbu (podzielonym na cztery części) tak, aby każdy uczeń dostał jedną kartkę. Pamiętaj, aby osoby nieznające języka polskiego (i mogące mieć trudności z naszym alfabetem) dostały rysunek opisany po ukraińsku lub rosyjsku.

Poproś, żeby każdy na górze nad herbem napisał swoje imię, a w każdej części herbu narysował coś o sobie spośród zaproponowanych tematów.

Tematy rysunków (cztery różne) dobierz do wieku uczniów, na przykład ulubione jedzenie albo ciekawe książki, filmy lub seriale. Staraj się unikać tematów dotyczących obszarów wrażliwych dla osoby, która dołączyła do grupy, takich jak mój dom czy moi rodzice lub dziadkowie. Nie są to dobre tematy do takiego ćwiczenia na początku pobytu nowego ucznia w klasie.

Po podaniu czterech kategorii i upływie czasu na rysowanie stwórz galerię na ścianie i zaproś do jej obejrzenia. W zależności od klasy możesz poprosić uczniów, aby pytali o to, co ich zaciekało w herbach innych, bądź poprosić, aby każdy opowiedział o jednym wybranym temacie. Pamiętaj, że im więcej osób w klasie, tym dłużej będzie trwało wykonanie tego zadania.

Ćwiczenie 2. Dyskusja z pokazywaniem

Ustaw uczniów w dwóch kręgach – wewnętrznym i zewnętrznym. Możesz na przykład poprosić uczniów o dobranie się w pary i ustawić ich w taki sposób, aby jedna osoba z pary była na zewnątrz, a druga w środku. Możesz to zrobić też w dowolny inny sposób.

Zapowiedz, że za chwilę będziesz podawać tematy. Osoby w każdej parze będą miały minutę lub dwie na odpowiedź na pytania pojawiające się w temacie. Uwaga! Powinny wykorzystać do tego nie tylko słowa, lecz także pokazywanie rękami i mimikę tak, aby dla wszystkich było to jak najbardziej zrozumiałe.

Podaj pierwszy temat, na przykład: Jaka jest moja ulubiona pora roku i dlaczego?

Po upływie dwóch minut (mniej więcej) poproś, aby krąg zewnętrzny przesunął się o jedną osobę w lewo. Po zmianie podaj inny temat.

Tematy dopasuj do wieku swoich uczniów. Zwróć uwagę, żeby to były proste zagadnienia, które łatwo jest pokazać i które nie dotyczą kwestii trudnych i wiążących się z silnymi emocjami dla nowych uczniów.

Nie musisz dokonywać wszystkich zmian. Zadbaj jednak, żeby nowi uczniowie poznali w ten sposób co najmniej kilka osób z klasy.

Ćwiczenie 3. Jedno słowo

Poproś, aby każdy z uczniów jednym słowem określił, co się dziś na lekcji dla niego wydarzyło. Jeśli to tylko możliwe, zadbaj o tłumaczenie dla nowych osób.

Dodatkowe wskazówki

- ◆ Gdy w klasie pojawiają się nowe osoby, zadbaj o to, aby jak najwięcej działań przeprowadzać w małych grupach. Praca w parze jest bezpieczniejsza niż praca na forum grupy.
- ◆ Jeśli klasa ma kontrakt albo zbiór obowiązujących zasad, postaraj się o przetłumaczenie ich na język ukraiński i przedstaw je nowemu uczniowi. Zapytaj go, czy je rozumie i czy są one dla niego „OK”.
- ◆ Dzieci z Ukrainy często niosą ze sobą duży bagaż emocji i wyzwań, dlatego postaraj się co jakiś czas sprawdzać, co u nich słyhać. Pytaj, czy czegoś nie potrzebują. Przy zapoznaniu się z nowymi uczniami powiedz, że to dla ciebie ważne, żeby poczuli się w klasie jak najlepiej (na tyle, na ile teraz mogą), i że co jakiś czas będziesz pytać o ich samopoczucie. Zapytaj, czy to jest dla nich w porządku.
- ◆ Poczytaj o systemie edukacji w Ukrainie. Zauważ, że dzieci ukraińskie są przyzwyczajone do większej stanowczości ze strony nauczycieli. Postaraj się zwrócić na to uwagę, kiedy będziesz interweniować w celu wyegzekwowania obowiązujących zasad.
- ◆ Pamiętaj, że dzieci z Ukrainy potrzebują poczuć się „jak zwykle”, więc postaraj się też, aby duża część zajęć przebiegała normalnie. Dzięki temu będą miały czas odetchnąć i nie będą czuły przez cały czas uwagi na sobie.
- ◆ Jeśli masz w klasie osoby z Ukrainy, które przyjechały przed wojną, to będą one naturalnym pierwszym wsparciem dla nowych dzieci. Poproś je, żeby wprowadziły kolegów.
- ◆ Zaproponuj, aby dzieci oprowadziły nowych kolegów po szkole. Oswajanie miejsca pomaga poczuć się w nim dobrze.
- ◆ Nie bój się korzystać z translatora Google, który pozwoli ci w czasie rzeczywistym (choć oczywiście nie jest to idealne tłumaczenie) rozumieć, co mówią do ciebie dzieci, zanim nauczą się podstaw języka polskiego.